

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені адмірала Макарова
Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

Код РПНД –

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з науково-педагогічної

Слободян С. О.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline

ОСНОВНІ ЕТАПИ ІСТОРІЇ НАУКИ І ТЕХНІКИ В СВІТІ І УКРАЇНІ
Main stages of the history of science and technology in the world and in Ukraine

рівень вищої освіти	<u>другий (магістерський)</u>
тип дисципліни	<u>вибіркова</u>
мова викладання	<u>українська</u>

Миколаїв – 2020 р.

Робоча програма навчальної дисципліни «ОСНОВНІ ЕТАПИ ІСТОРІЇ НАУКИ І ТЕХНІКИ В СВІТІ І УКРАЇНІ» є однією із складових комплексної підготовки фахівців

«15» червня 2020 року. 16 с.

Розробник: Бобіна О. В., кандидат історичних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін.

Проект робочої програми навчальної дисципліни «ОСНОВНІ ЕТАПИ ІСТОРІЇ НАУКИ І ТЕХНІКИ В СВІТІ І УКРАЇНІ» розглянуто на засіданні кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

Протокол № 11 від «23» червня 2020 р.

Завідувач кафедри

Трибулькевич К. Г.

Проект робочої програми навчальної дисципліни «ОСНОВНІ ЕТАПИ ІСТОРІЇ НАУКИ І ТЕХНІКИ В СВІТІ І УКРАЇНІ» розглянуто Науково-методичною комісією Навчально-наукового гуманітарного інституту

Протокол № 1 від «26» серпня 2020 р.

Голова

Бобіна О. В.

Проект робочої програми навчальної дисципліни «ОСНОВНІ ЕТАПИ ІСТОРІЇ НАУКИ І ТЕХНІКИ В СВІТІ І УКРАЇНІ» погоджено з навчальним відділом
Начальник відділу

Лабарткава А. В.

Робоча програма навчальної дисципліни «ОСНОВНІ ЕТАПИ ІСТОРІЇ НАУКИ І ТЕХНІКИ В СВІТІ І УКРАЇНІ» затверджено Науково-методичною радою НУК

Протокол № 6 від «27» серпня 2020 р.

Голова НМР НУК

Трушляков Є. І.

© НУК, 2020

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Опис навчальної дисципліни.....	5
2. Мета вивчення навчальної дисципліни.....	5
3. Передумови для вивчення дисципліни	5
4. Очікувані результати навчання.....	6
5. Програма навчальної дисципліни.....	6
6. Засоби діагностики результатів навчання та методів їх демонстрування	9
7. Форми поточного та підсумкового контролю	9
8. Критерії оцінювання результатів навчання.....	12
9. Рекомендовані джерела інформації.....	12

ВСТУП

Анотація

Майбутнє сучасного глобального світу в гармонійному поєднанні досягань науки, техніки, технологій з базовими етичними принципами людства. Сучасні наука, техніка, технології забезпечують людству можливість фактично необмеженого розвитку.

Основне завдання навчального курсу «Основні етапи історії науки і техніки в світі і Україні» висвітлити закономірності розвитку науки/техніки/технології; визначити місце науки/техніки/технології в розвитку матеріальної і раціональної культури людства; показати зв'язок науки/техніки/технології з моральними імперативами людства; виявити специфіку інтелектуальної і інженерної діяльності; розглянути основні напрями науково-дослідної діяльності НУК.

Ключові слова: наука, техніка, технологія, історія, світ, Україна.

Abstract

The modern global world must combine the achievements of science and technology with the basic ethical principles of mankind. From lecture, students will learn about the laws of development of science and technology. Important is knowledge of the place and significance of science and technology in the modern world. The training course shows the features of scientific and engineering activities. An integral part of the training course is history of science and technology in Ukraine.

Key words: science, technology, history, world, Ukraine.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4		Вибіркова	
Модулів – 1		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Електронний адрес РПНД на сайті Університету		Семестр	
		9-й	9-й
Лекцій			
30 год.		8 год.	
Семінарські			
15 год.		6 год.	
Загальна кількість годин – 120			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3; самостійної роботи студента – 5	Освітній рівень: другий (магістерський)	Самостійна робота	
		75 год.	106 год.
		Вид контролю: залік	
		Форма контролю: комбінована	

2. МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення навчальної дисципліни «ОСНОВНІ ЕТАПИ ІСТОРІЇ НАУКИ І ТЕХНІКИ В СВІТІ І УКРАЇНІ» – сформувати у студентів науко центричні погляди на світ, визначити внесок українських діячів науки і техніки в світовий науково-технічний прогрес і науково-технічну революцію.

Основні завдання дисципліни:

- розкрити закономірності розвитку науки і техніки з найдавніших часів до сьогодення;
- визначити роль і значення науки і техніки в житті людини;
- розглянути основні етапи історії Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова, основні напрями науково-технічної діяльності НУК, та результати діяльності вчених НУК.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Для успішного розуміння навчального матеріалу здобувач вищої освіти має мати загальнотеоретичну підготовку, розуміти розвиток загальних тенденцій науки, технологій, історії людства.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

В результаті опанування курсу студенти **мають знати:**

• основні етапи розвитку науки і техніки та значення і роль техніки для розвитку людства;

- особливості розвитку науки і техніки в Україні;
- досягнення українських вчених і їх внесок в світову НТР і світовій НТП;
- сучасний стан і перспективи розвитку науки і техніки в Україні, Миколаєві і НУК.

В результаті вивчення курсу студенти **повинні вміти:**

• використовувати знання з історії науки і техніки в соціально-культурній і науковій комунікації;

• обґрунтовано висвітлити внесок українських вчених в розвиток науки і техніки України і світу.

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Від неолітичної революції до початку промислової революції

Тема 1. Вступ до історії науки і техніки. Наука і техніка в Стародавньому світі.

1. Предмет і місце історії «Історії науки і техніки» в системі гуманітарних і технічних знань.

2. Сутність понять наука, техніка, технології, інженерна діяльність, НТР і НТП. Соціальна відповідальність інженера.

3. Періодизація історії науки і техніки.

Література: [1], стор. 1-24, [2], стор. 3-76, [3], стор. 4-52, [4], 1-92.

Тема 2. Наука і техніка в Європі: від Середньовіччя до наукової революції Нового часу (VI ст. – 1659 р.).

1. Загальна характеристика періоду.

2. Міфи про Середньовіччя.

3. Наука і техніка епохи Середньовіччя.

4. Кораблі Колумба, Магеллана, Васко да Гама. Кораблебудування і корабельна наука епохи Середньовіччя.

Література: [1], стор. 25-84, [2], стор. 81-99, [3], стор. 52-80, [4], стор. 92-230.

Тема 3. Наука і техніка Індії, Китаю, Арабського світу і Мезо Америки.

1. Євроцентрична модель науки і техніки та її обмеженість.

2. Технічні знання поза Європою.

3. Парадокси науки і техніки поза Європою.

Література: [2], стор. 74-81, [4], стор. 92-103.

Тема 4. Наукова революція XVII–XVIII ст. та її вплив на розвиток техніки і технології в XVII–XVIII ст.

1. Загальна характеристика періоду.

2. Сутність і основні напрямки наукової революції у XVII–XVIII ст.

3. Перехід від ремесла до мануфактури: техніка і технології XVII–XVIII ст.

Література: [1], стор. 154-164, [2], стор. 157-184, [3], стор. 65-99, [4], стор. 140-230.

Змістовий модуль 2. Промислова доба: від першої промислової революції до постіндустріального світу

Тема 5. Початок індустріальної революції (1735–1860).

1. Загальна характеристика періоду.

2. Поняття індустріальної революції та її етапи.
3. Взаємозв'язок капіталізму (вільний ринок та «демократія»), науки та техніки.

Література: [1], стор. 84-101, [2], стор. 186-213, [3], стор. 80-99, [4], стор. 230-308.

Тема 6. Наука, техніка і технології другої половини XIX ст. – першої половини XX ст.

1. Загальна характеристика періоду.
2. Індустріалізація європейських економік.
3. Основні досягнення науки і техніки в другій половині XIX ст. – початку XX ст.
4. XX ст. та поява нових тенденцій в науці та техніці: 30-50-ті рр.
5. Наука і техніка в умовах капіталізму та «соціалізму».

Література: [1], стор. 131-152, [2], стор. 203-280, [3], стор. 99-133, [4], стор. 308-540.

Тема 7. Постіндустріальне суспільство другої половини XX ст.

1. Загальна характеристика періоду.
2. Сутність поняття постіндустріальне суспільство.
3. Наука і техніка: основні досягнення постіндустріальної доби.
4. «Нова (постіндустріальна) індустріалізація» -- Японія, Корея, Тайвань, Малайзія, Китай, В'єтнам.

Література: [1], стор. 103-152, [2], стор. 280-298, [3], стор. 133-160, [4], стор. 540-624.

Тема 8. Наука, техніка і технології в інформаційному глобальному світі.

1. Поняття інформаційного, глобального суспільства.
2. Тенденції розвитку науки, техніки, технологій.
3. Екологічна загроза від науки, техніки та технологій.
4. «Майбутнє» настигло: парадокси науки, техніки та технологій.

Література: [2], стор. 280-354, [3], стор. 133-160, [4], стор. 624-720.

Тема 9. Наука, техніка і технології на території України в індустріальну добу.

1. Індустріалізація України: основні етапи і суперечності.
2. Поширення науки на території: України в XIX – початку XX ст.
3. Наука, освіта і техніка в Україні в XX ст.

Література: [2], стор. 200-232, [3], стор. 99-160, [5], стор. 1-205, [6].

Тема 10. Наука, техніка і технології в Україні в постіндустріальну добу. НУК в науково-індустріальному світі.

1. Деіндустріалізація України: сутність і підсумки.
2. Спроби долучення до світових тенденцій і «нової індустріалізації».
3. НУК в світі науки і технологій.

Література: [5], стор. 205-300, [6], [7].

Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	с	с.р.		л	с	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль 1. Від неолітичної революції до початку промислової революції								
Тема 1. Вступ до історії науки і техніки. Наука і техніка в Стародавньому світі	15	3	–	12	14	–	–	14
Тема 2. Наука і техніка в Європі: від Середньовіччя до наукової революції Нового часу (VI ст. – 1659 р.)	15	3	1	11	16	2	–	14
Тема 3. Наука і техніка Індії, Китаю, Арабського світу і Мезо Америки	15	3	2	10	14	–	–	14
Тема 4. Наукова революція XVII–XVIII ст. та її вплив на розвиток техніки і технології в XVII–XVIII ст.	15	3	2	10	16	2	–	14
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	60	12	5	43	60	4	–	56
Змістовий модуль 2. Промислова доба: від першої промислової революції до постіндустріального світу								
Тема 5. Початок індустріальної революції (1735–1860)	10	3	–	7	10	–	–	10
Тема 6. Наука, техніка і технології другої половини XIX ст. – першої половини XX ст.	10	3	2	5	10	–	2	8
Тема 7. Постіндустріальне суспільство другої половини XX ст.	10	3	2	5	10	–	2	8
Тема 8. Наука, техніка і технології в інформаційному глобальному світі	10	3	2	5	10	2	–	8
Тема 9. Наука, техніка і технології на території України в індустріальну добу	10	3	2	5	10	–	2	8
Тема 10. Наука, техніка і технології в Україні в постіндустріальну добу. НУК в науково-індустріальному світі	10	3	2	5	10	2	–	8
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	60	18	10	32	60	4	6	50
Разом за курсом	120	30	15	75	120	8	6	106

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	«Перші технологічні» революції перші знання і перші досягнення людства	2	–
2	Античні і середньовічні наука, техніка і технології	2	–
3	Наукова революція та її значення	2	2
4	Технології і техніка XIX ст. Технології і техніка в XX ст.	1	–
5	Науково-технічна революція (НТР) і науково-технічний прогрес в другій половині XIX ст.	2	–

6	Індустріальний і постіндустріальний світ в Україні: наука, техніка, технології	2	2
7	Основні історії суднобудування і корабельної науки	1	–
8	НУК в науко-індустріальному світі	2	2
Разом		15	6

Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

- підготовка до семінарських занять – **2-4 год./1 заняття**;
- написання рефератів, есе, виконання розрахункових, розрахунково-графічних або графічних робіт, домашньої контрольної роботи, перекладу, аналітичний огляд, аналіз практичних, проблемних ситуацій (обсяг однієї роботи 10-20 аркушів А4) – **мінімум 15 годин на 1 роботу**;
- підготовка до контрольних заходів – **(15-30) год. на 1 захід**.

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Підготовка до семінарських занять	20	10
2	Підготовка до лекційних занять	10	10
3	Підготовка до поточного модульного контролю	15	–
4	Підготовка есе / повідомлення	10	20
5	Написання реферату	10	20
6	Контрольна робота	–	30
7	Підготовка до заліку	10	16
Разом		75	106

6. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ТА МЕТОДІВ ЇХ ДЕМОНСТРУВАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання виступають:

- усні відповіді;
- контрольні роботи;
- реферат, есе.

7. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету. Підсумкова оцінка навчального курсу включає в себе оцінки з поточного контролю. У кожного компонента своя частка в загальній системі оцінок. У проміжних оцінках студент може набрати до 100 балів.

Під компонентом проміжних оцінок розуміються поточні оцінки протягом семестру (активність, участь в дискусіях; виконання завдань та інше).

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях та набутих практичних навичок під час виконання завдань практичних робіт. Зарахування кредитів навчального курсу можливо

тільки після досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній з позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів та їх оцінювання

Відповіді на семінарах	Критерії оцінювання
5	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міждисциплінарні зв'язки, містить аргументовані висновки
4	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу
3	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована
2	Відповідь має суттєві помилки, аргументи не сформульовані, використовуються невірна термінологія.
1	Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок, не обґрунтована
0	Студент не дає відповіді
Максимальна оцінка студента за даний компонент програми 40 (8 тем по 5 балів).	

Есе / повідомлення	Критерії оцінювання
9-10	1. Висловлена власна думка. 2. Є теорія і практика в оцінках. 3. Використано поняття і категорії. 4. Існують елементи компаративістики. 5. Представлена протилежна думка.
7-8	Відсутній один із перелічених вище компонентів
5-6	Відсутні два компоненти із перелічених
3-4	Відсутні три компоненти із перелічених
1-2	Присутні 1-2 компонентів із критеріїв перелічених
Максимальна оцінка студента за даний компонент програми 10.	

Реферат	Критерії оцінювання
15	1. Висловлена власна думка. 2. Є теорія і практика в оцінках. 3. Використано поняття і категорії. 4. Існують елементи компаративістики. 5. Представлена протилежна думка.
14-10	Відсутній один із перелічених вище компонентів
9-5	Відсутні два компоненти із перелічених
4-3	Відсутні три компоненти із перелічених
1-2	Присутні 1-2 компонентів із критеріїв перелічених
Максимальна оцінка студента за даний компонент програми 15.	

Поточний модульний контроль у формі тестування

Правильних відповідей, %	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10
Бал	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

Підсумковий контроль	Критерії оцінювання
13-15	Відповідь правильна, повна, логічна, науково і практично обґрунтована.
10-12	Студент розуміє зміст і значення питання, володіє понятійно-категоріальним апаратом, розуміє логіку відповіді, можливі окремі фактологічні неточності, відповідь в цілому правильна.
6-9	Студент розуміє окремі елементи питання, має певний термінологічний запас, може сформулювати окремі елементи відповіді, але не має цілісного уявлення про сутність питання і логіки відповіді на питання, відповідь часткового правильно.
2-5	Студент розуміє, в цілому, значення питання, але через відсутність знань не може сформулювати логічну відповідь
0-1	Студент не дає відповідь на поставлені запитання.
<i>Максимальна оцінка студента за даний компонент програми 15</i>	

Контрольна робота	Критерії оцінювання
40-45	Робота розкриває тему, основні питання, висвітлено причинно-наслідкові зв'язки, зроблено висновки. Робота має всі необхідні структурні елементи. Відповідно оформлена. Оригінальна. Відсутні помилки: граматичні і орфографічні.
30-39	Робота в цілому розкриває тему і основні питання, частково висвітленні причинно-наслідкові зв'язки. Висновки не в повному обсязі. Робота має всі необхідні структурні елементи. Відповідно оформлена. Відсутні значні помилки. є окремі, несуттєві загальні зауваження.
21-29	Робота відповідає вище наведеним критеріям, але має ряд недоліків в розкритті теми, висвітлення причинно-наслідкових зв'язків часткове, часткові висновки. Відступ від стандартів оформлення.
11-20	Сутність теми не розкрита. Робота містить суттєві недоліки. Неохайна. Суттєві відступи від стандартів оформлення.
0-10	Текст і зміст роботи не відповідає темі. Робота має неохайний вигляд. Студенти не розуміє питання теми.
<i>Максимальна оцінка студента за даний компонент програми 45 балів</i>	

Форма контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Участь у семінарських заняттях	8x5 балів=40 балів	3x5 балів=15 балів
Участь у тестуванні	2x10 балів=20 балів	—
Написання есе / повідомлення	10 балів	10 балів
Написання реферату	15 балів	15 балів
Контрольна робота	—	45 балів
Підсумковий контроль	15 балів	15 балів
Всього	100	100

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

		Денне відділення		Заочне відділення	
		Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
ЗМ1	T1	Участь у семінарі	5		—
	T2	Участь у семінарі	5		—
	T3	Участь у семінарі	5	Участь у семінарі	5
	ПМК	Тест	10		—
ЗМ2	T4	Участь у семінарі	5		—
	T5	Участь у семінарі	5		—
	T6	Участь у семінарі	5	Участь у семінарі	5
	T7	Участь у семінарі	5		—
	T8	Участь у семінарі	5	Участь у семінарі	5
	ПМК	Тест	10		—
Реферат			15		15
Есе / повідомлення			10		10
Контрольна робота			—		45
Підсумковий контроль			15		15
Сума			100		100

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Михайличенко О. В. Історія науки і техніки: навчальний посібник. Суми: СумДПУ, 2013. 346 с.
2. Бесов Л. М. Історія науки і техніки. 3-є вид., переробл. І доп. Харків: НТУ «ХПІ», 2004. 382 с.
3. Ларин А. А. История науки и техники: учеб. пособие: для студ. инженерно-физического ф-та. Харьков: НТУ «ХПИ», 2017. 338 с.
4. Bunch B., Hellemans A. The History of Science and Technology. Boston: Houghton Mifflin Company, 2004. 785 p.
5. Онопрієнко В. І., Ткаченко В. В. Історія української науки: курс лекцій. Київ: Варта, 2010. 651 с.
6. Корифеї української науки: Нариси про видатних діячів науки і техніки / В. П. Шкварець та ін. Миколаїв : Тетра, 2000. 267 с.
7. Бугасенко Б. А., Галь А. Ф., Костенко Н. М. Николаевский кораблестроительный. Очерк истории института–университета. Николаев: УДМТУ, 1995. 241 с.
8. Аптекарь М. Д. История инженерной деятельности: учеб. пособие для высш. учеб. заведений. Київ: Арістей, 2003. 565 с.
9. Виргинский В. С. Очерки истории науки и техники XVI – XIX веков: пособие для учителя. Москва: Просвещение, 1984. 288 с.
10. Виргинский В. С., Хотеевков В. Ф. Очерки истории науки и техники с древнейших времен до середины XV века. Москва: Просвещение, 1993. 287 с.
11. Виргинский В. С., Хотеевков В. Ф. Очерки истории науки и техники. 1870–1917: книга для учителя. Москва: Просвещение, 1988. 296 с.
12. Історія науки та освіти в Україні (найдавніші часи – перша третина XX ст.): навч. посібник з українознавства / О. Я. Пилипчук та ін. Київ: ТОВ «Міжнародна фінансова агенція», 1998. 80 с.

Допоміжна література

1. Latour B. Science in Action, How to Follow Scientists and Engineers through Society, 1987.
2. Азимов Айзек. Путеводитель по науке. От египетских пирамид до космических станций / пер. с англ. Москва : Центрполиграф, 2005. 788 с.
3. Азимов Айзек. Слова в науке: история происхождения науч. терминов / пер. С. К. Меркулов. Москва: Центрполиграф, 2006. 364 с.
4. Академік Максим Федорович Гулий: До 100-річчя від дня народження / гол. ред.: С. В. Комісаренко. Київ: НАН України. Ін-т біохімії ім. О. В. Палладіна, 2005. 158 с.
5. Апокин И. А., Майстров Л. Е. Развитие вычислительных машин. Москва: Наука, 1974. 399 с.
6. Арист Л. М. Одна, но пламенная страсть. Днепропетровск: Промінь, 1989. 256 с.
7. Асмус В. Ф., Шинкарук В. И., Абрамова Н. Т. Единство научного знания / отв. ред. Н.Т. Абрамова. Москва: Наука, 1988. 334 с.
8. Бердышев С. Н. Открытия и изобретения, о которых должен знать современный человек: научно-популярная литература. Москва: РИПОЛ КЛАССИК, 2002. 384 с.
9. Бернал Дж. Д. Наука в истории общества: монография / пер. с англ. А. М. Вязьминой и др.; общ. ред. Б. М. Кедрова, И. В. Кузнецова. Москва: Изд-во иностр. лит., 1956. 735 с.
10. Введение в историю и философию науки: учеб. пособие / С. А. Лебедев и др.; под общ. ред. С. А. Лебедева. Изд. 2-е, испр. и доп. Москва: Академия проект, 2007. 377 с.
11. Великие ученые XX века: сборник биографической информации / Авт.-сост. Г. А. Булыка, Е. В. Лисовская, Г. А. Яхонтова. Москва: Мартин, 2001. 463 с.
12. Виргинский В. С., Хотеев В. Ф. Очерки истории науки и техники с древнейших времен до середины XV века. Москва: Просвещение, 1993. 287 с.
13. Гайденок П. П. Эволюция понятия науки (XVII–XVIII вв.). Формирование научных программ нового времени / Рожанский И. Д. (отв. ред.). Изд. 2-е. Москва: URSS, 2010. 447 с.
14. Гениальные изобретатели: энциклопедия / ред. В. Терехин. Москва: Терра-Книжный клуб, 1998. 144 с.
15. Горохов В. Г. Знать, чтобы делать: (История инженерной профессии и ее роль в современной культуре. Москва: Знание, 1987. 176 с.
16. Грэхэм Лорен Р. Естествознание, философия и науки о человеческом поведении в Советском Союзе / перевод с английского. Москва: Политиздат, 1991. 479 с.
17. Губарев В. С. Звездные ливни: судьба науки и ученых в России. Москва: Академкнига, 2005. 592 с.
18. Демьянов В. П. Призвание. Творцы новой техники: о рус. инженерах. Москва: Знание, 1989. 64 с.
19. Загорский Ф. Н. Джеймс Несмит, 1808–1890: Англ. изобретатель и промышленник / отв. ред. А. Н. Боголюбов. Москва: Наука, 1989. 190 с.
20. Зайцев Г. Н., Федюкин В. К., Атрошенко С. А. История техники и технологий: по специальности 080502/1 «Экономика и упр. на предприятии машиностроения» / под ред. В. К. Федюкина. Санкт-Петербург: Политехника, 2007. 414 с.
21. Заслужені винахідники та раціоналізатори України: вибрані фундаментальні наук. пр., присвячені 10-річчю Незалежності України. Кн. 2 / АМТН України. Вінниця; Хмельницький: Поділля, 2001. 358 с.
22. Зигуненко С. Н., Низовский А. Ю. 1000 чудес науки и техники. Москва: Олимп, 2002. 200 с.
23. Информационные листки о научно-технических достижениях и передовом опыте, поступивши во ВНИИЦентр в 1992 г.: библиогр.указ. Вып. 1-4. Москва, 1995.
24. История и философия науки / С. А. Лебедев и др.; под общ. ред. С. А. Лебедева. Москва: Академия проект, 2007. 606 с.
25. История и философия науки: учеб. пособие / Л. А. Зеленов и др. Москва: Флинта; Наука, 2008. 472 с.

26. История и философия науки: учеб. пособие для аспирантов / Алексеев Б. Т. и др.; под ред. А. С. Мамзина. Санкт-Петербург и др.: Питер, 2008. 304 с.
27. История и философия науки: учеб. пособие для аспирантов / Б. Джегутанов и др. Санкт-Петербург и др.: Питер, 2006. 368 с.
28. История науки и техники. Учебно-методическое пособие / под ред. Ткачева А. В. Санкт-Петербург: СПб ГУ ИТМО, 2006. 143 с.
29. История науки и техники: проблемы и перспективы: сб. ст. / ред.-сост. А. И. Володарский. Москва: Ин-т истории естествознания и техники РАН, 1995. 174 с.
30. История электротехники: справочное издание / под ред. И. А. Глебова. Москва: Издательство МЭИ, 1999. 524 с.
31. Інженер і час: метод.-бібліогр. матеріали / складач К. О. Ткач, О. М. Рибальченко; ред. С. М. Миценко, Л. К. Суржан. Харків, 1997. 163 с.
32. Історія світової науки і техніки: навч. посіб. / А. П. Огурцов та ін.; ред. А. П. Огурцов. 2. вид., перероб. Київ, 2000. 664 с.
33. Кириллин В. А. Страницы истории науки и техники: монография. 3-е изд., перераб. и доп. Москва: Наука, 1994. 350 с.
34. Котенко В. П. История и философия классической науки: учеб. пособие для вузов. Москва: Академия Проект, 2005. 473 с.
35. Кузнецова Н. И. Наука в ее истории. Москва: Наука, 1982. 126 с.
36. Культурно-історичні витоки розвитку техніки і становлення цивілізації: кат. виставки / уклад. Л. І. Романова та ін.; наук. конс. О. Ф. Проценко; ред. Л. К. Суржан. Харків, 1997. 46 с.
37. Лось В. А. История и философия науки: основы курса: учеб. пособие. Москва: Дашков и Ко, 2004. 401 с.
38. Ляликов А. П. Трактат об искусстве изобретать / ред. Г. А. Ходченко; худ. В. А. Саруханов. Санкт-Петербург: Политехника, 2002. 416 с.
39. Малинин Н. Н. Кто есть кто в сопротивлении материалов / ред. В. Л. Данилов. 2-е изд., стер. Москва: Издательство МГТУ им. Н.Э. Баумана, 2002. 248 с.
40. Микулинский С. Р. Очерки развития историко-научной мысли. Москва: Наука, 1988. 384 с.
41. Надеждин Н. Я. История науки и техники. Ростов-на-Дону: Феникс, 2006. 621 с.
42. Надточаев А. С. Философия и наука в эпоху античности. Москва: МГУ, 1990. 286 с.
43. Наука и техника СССР. 1917-1987 гг. Хроника / сост.: В. А. Волков, В. Л. Гвоздецкий. Москва: Наука, 1988. 759 с.
44. Негодаев И. А. Философия техники: учеб. пособие для студентов техн. вузов. Ростов на Дону: ДГТУ, 1997. 319 с.
45. Низовский А. Ю. Сто великих чудес инженерной мысли. Москва: Вече, 2005. 432 с.
46. Никитич Л. А. История и философия науки: учеб. пособие для студ. и аспирантов вузов. Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2008. 335 с.
47. Новиков А. С. Научные открытия. Повторные, одновременные, своевременные, преждевременные, запоздалые: монография. Москва: УРСС; Едиториал УРСС, 2003. 111 с.
48. Оноприенко В. И., Щербань Т. А. Становление высшего технического образования на Украине: монография / отв. ред. Ф. К. Иванченко. Киев: Наук. думка, 1990.
49. Островский Э. В. История и философия науки: учеб. пособие для вузов. Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2007. 159 с.
50. Памятники науки и технике, 1987-1988: сб. ст / отв. ред. Н. К. Гаврюшин. Москва: Наука, 1989. 297 с.
51. Памятники науки и техники, 1989: сборник / отв. ред. Н. К. Гаврюшин. Москва: Наука, 1990. 212 с.
52. Пархоменко А. А., Федоров А. С. Сражающаяся наука: В годы Великой Отеч. Войны. Москва: Знание, 1990. 207 с.

53. Петров Ю. П. История и философия науки. Математика, вычислительная техника, информатика. Санкт-Петербург: БХВ-Петербург, 2005. 448 с.
54. Писаренко Г. С. Жизнь в науке. Киев: Наук. думка, 1989. 190 с.
55. Позитивизм и наука: критич. очерк: сборник статей / отв. ред. Д. П. Горский, Б. С. Грязнов. Москва: Наука, 1975. 246 с.
56. Поликарпов В. С. История науки и техники: учеб. пособие для высш. учеб. заведений. Ростов на Дону: Феникс, 1999. 345 с.
57. Помпеев Ю. А. Очерки по истории европейской научной мысли / науч. ред. С. Н. Иконникова. Санкт-Петербург: Абрис, 2003. 256 с.
58. Развитие науки и техники в Николаевской области за 1 квартал 1992 г. Статистический бюлетень. Николаев, апрель 1992 г. 7 с.
59. Рашковский Е. Б. Научное знание, институты науки и интеллигенция в странах Востока XIX-XX века [Текст]: научное издание. Москва Наука, 1990. 200 с.
60. Репрессированная наука: сборник статей / под общ. ред. М. Г. Ярошевского. Ленинград: Наука, 1991. 560 с.
61. Розин В. М. Наука: происхождение, развитие, типология, новая концептуализация: учеб. пособие. Москва: МПСИ; Воронеж: МОДЭК, 2008. 600 с.
62. Рос. акад. наук, Ин-т истории естествознания и техники. Памятники науки и техники, 1990: сборник / сост. В. П. Нестоянова, Н. М. Семенов. Москва: Наука, 1992. 227 с.
63. Российские ученые и инженеры в эмиграции / ред. В. П. Борисов. Москва: Перспектива, 1993.
64. Рубец А. Д. История автомобильного транспорта России: учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по направлениям подгот. дипломир. специалистов «Эксплуатация назем. трансп. и трансп. оборуд.» и «Орг. перевозок и упр. на трансп.». 2-е изд., стереотип. Москва: Academia, 2004. 304 с.
65. Рыжов К. В. Сто великих монархов. Москва: Вече, 2008. 480 с.
66. Свиридова И. Е., Сиротенко Н. Г. Малая энциклопедия открытий / сост. И. Е. Свиридова, Н. Г. Сиротенко. Москва: АСТ; Харьков: Торсинг, 2001. 607 с.
67. Словарь по науке и технике. Английский. Немецкий. Русский: около 5000 терминов / Г. В. Галевский и др.; ред. Г. В. Галевский. Москва: Флинта: Наука, 2003. 320 с.
68. Соломатин В. А. История науки: учеб. пособие для вузов. Москва: Персэ, 2003. 350 с.
69. Сонин В. А., Шлионский Л. М. Классики мировой психологии: биографич. энциклоп. словарь. Санкт-Петербург: Речь, 2001. 282 с.
70. Старостин Б. А. Становление историографии науки: от возникновения до XVIII в. / отв. ред. И. С. Тимофеев. Москва: Наука, 1990. 285 с.
71. Степин В. С., Горохов В. Г., Розов М. А. Философия науки и техники: учебное пособие. Москва: Контакт-Альфа, 1995. 384 с.
72. Судьбы творцов российской науки / сост. А. В. Сурин, М. И. Панов, ред. А. В. Сурин и др. Москва: Эдиториал УРСС, 2002. 350 с.
73. Творцы российской радиотехники. Жизнь и вклад в мировую науку / под ред. М. А. Быховского. Москва: ЭКО-ТРЕНДЗ, 2005. 159 с.
74. Техника в ее историческом развитии (70-е годы XIX – начало XX в.) / отв. ред. С. В. Шухардин, Н. К. Ламан, А. С. Федоров. Москва: Наука, 1982. 511 с.
75. Техника в ее историческом развитии. От появления ручных орудий труда до становления техники машинно-фабричного производства: монография. Москва: Наука, 1979. 413 с.
76. Україна наукова: довідково-іміджеве вид. / авт.-упоряд. В. В. Болгов. – Київ, 2005. Т. 1. 2005. 240 с.
77. Ученые и научные открытия. Москва: Равновесие, 2004.
78. Хрестоматия по истории науки и техники: научное издание / ред. Ю. Н. Афанасьев, В. М. Орл. Москва: Российский гос. гуманитарный ун-т, 2005. 701 с.

79. Чолаков В. Нобелевские премии. Ученые и открытия / пер. с болг. А. С. Никольского. Москва: Мир, 1987. 368 с.

Інформаційні ресурси в інтернет

1. Історія Національного університету кораблебудування – <http://history.nuos.edu.ua/>
2. Електронна бібліотека «Наука и техника» – <http://n-t.ru/>
3. Группа Квантовых и Прецизионных Измерений кафедры Физики Колебаний, МГУ им. М.В. Ломоносова – <http://hbar.phys.msu.ru/>
4. История науки и техники. Курс лекций – Уральский государственный технический университет – http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Science/Zapar/index.php
5. Национальном Открытом Университете «ИНТУИТ» – <http://www.intuit.ru/>
6. КМ.RU – Первый мультипортал! НАУКА И ТЕХНИКА – <http://www.km.ru/nauka>
7. Компьютерра. Наука и техника – <http://www.computerra.ru/lenta/scitech/>
8. История науки и техники. Учебно-методическое пособие – <http://books.tr200.org/v.php?id=372>
9. Портал «Техника-Молодёжи» – <http://technicamolodezhi.ru/>
10. Научно-информационный журнал «В мире науки» – <http://www.sciam.ru/>
11. Журнал «Наука и Техника» – <http://www.nt-magazine.ru/nt/>
12. Сайт evolutiontechnical.com История техники – http://evolutiontechnical.com/view/istoriya_techniki/
13. Theodore M. Porter, Dorothy Ross. The Cambridge History of Science Volume 7: The Modern Social Sciences – <http://universitypublishingonline.org/cambridge/histories/ebook.jsf?bid=CBO9781139053556>

Розробник програми

_____ О. В. Бобіна